

Pomhaj Bóh!

Cíklo 25.
18. junija.

Létnik 9.
1899.

Serbske njedželske īopjanka.

Wudawaju šo kózdu šobotu w Smolerjez knihicízhečeřni w Budyschinje a šu tam dostacé sa schtivortlétne pshedplatu 40 np.

3. njedžela po šwiat. Trojiz.

1. Petr. 5, 5—11.

Žohnowanje poniznoſež.

Poniznoſež je rjany poczinč. Ale schto dha je po prawym poniznoſež? Wona šo pschemenicz njeſmje ſi dwórlivoſežu; dwórlivoſež je, hdź tež niz pschezo činjenja, njeprawa poniznoſež. Tónle kſchesezijanski poczinč pač je tač rjany, ſo w ſwécze ſpytaja po nim činič. To ſo po kſhiluju a poſkonjuja, to ſo „najpoddanischede“ imenuja a ſchtožkuliž maja do ręczow. Schkoda, ſo ſu to ſi wjetſcha ſame hole ſłowa. Poniznoſež je něſhto eziſeže druhe, ponizny je tón, kotryž ſo po prawdze ſam ſa tajkeho wobhladuje, taſkiž tež je. Ponizny dýrbi kózdy býež, kif je ſam ſprawný pschezíwo ſebi. A dokelž kózdy ežlewiek ſam ſwoju ſloſež ſuaje, dokelž ma kózdy něſhto, ežehož ma ſo hańbowacž, njedýrbjało tač ežežko býež tamnemu złonitej runy býež, kotryž na ſwoju wutrobu dýri a ſdychowasche: „Božo, budź mi hréſchnikej hnadny!“ Pschi tym wſhem njeje poniznoſež jenož najrjenſhi, ale tón najezežſhi poczinč, dokelž je ſamopschesbehnenje, hordosež runje tón hréch, kif kotrejuž ſo ežlowiek najbóle pschikhila. Bjes dželania na wutrobje, bjes wojowanja pschezíwo hordoseži ſo to njeſhodži, a ſo bychimy kſchesezijanow kif tajkemu wojowanju wubudžowali, je ja poſchtol Pawol dženſniſchu epiftolu piſał: 1 Petr. 5, 5—11, po kotrejž ma poniznoſež ſchtwoake žohnowanje.

1. Poniznoſež pschinježe Božu hnadu a ſpodobanje. Bóh ſteji napſhеcžiwo hordym, ale poniznym dawa

wón hnadu. Može hordy něſhto druhe wocžakowacž, hacž ſo je Bóh jemu napſhеcžiwo? Se ſameje ſmilnoſež ſi njerofomnymi pyta Bóh jeho ponizowacž, wón jeho ſamyzlenja ſaniczuje, jeho do haniby ſtaji a kózde hordzenje ſlemi, ſo by ežlowiek wot ſwojeje hordoseže wuhojený był a ſaſo roſoma nabyl. Bóh ſteji napſhеcžiwo hordym, ale poniznym dawa wón hnadu. Wón dawa jemu hnadu namałacz pſchi wſchelakej winje. Wón žohnuje jeho ſkutk, Bóh ponizneho ſi potajneho won ežehnje a jeho ſa wotpohladu w ſwojim kraleſtwje wuzije, wón jemu ſnanu hicž da pſches wſchelaku hľuboku hanibu a ponizjenje, ale pucze poniznoſež ſkónczniſje na horu, kif dobycžu dowjedze. Keſt učotre žiwjenje, tač nekotry podawek w ſwētnej historiji, podleženje a dobycze, nam ſo roſjaſnji po tym ſłowje: Bóh ſteji napſhеcžiwo hordym, ale poniznym dawa wón hnadu.

2. Poniznoſež wot staroſeže wuſwobodži. Wulki džel naſchich staroſežow ſi hordoseže wukhadža, tač wſchitke staranje ſa bohaſtwo a zyłe laſomnoſtwo. Wě ſo, staroſež kſudnych ſo ſkerje ſroſymi. Woſhlaſane wot teho, ſo wſchitko ſtyſkniwe staranje niežo njeponha, a ſo ſe starym kſchesezijanskim heſlom: „ſpěwaj a dželaj“ wjele dale pſchindžesč, tač je tež staranje ſame husto nekaſka hordosež. Ežlowiek chze jo ſam dokonjecz, wón njecha Bohu wodžerzej býež daež, wón ma ſo ſam ſa mudreho doſež, ſo by wſchitko wodžil, prjedy widział a naprawil. A tónle njerofom je roſſchérjený doſež, runjež dýrbisich wſchědnuje naſhonicz: ežlowiek ma ſwoje myſle, Bóh pač wſho wodži!

To je potkocze hordoscze, so bo czlowiek stara, ponizny bo njestara. Poniznoscje je kaz dzecezo a dzecezi bo njestaraja. A temu stej nan a macz. W njebejach je hiscze wjazy hacz starschisca luboscje — a wjazy moz. Hdy by tez macz mohla na swoje dzecezo sabycz, ja na tebie njesabudu, ja bo sa tebie staram, czibni wschu staroscje na mnie, praji ton knies k temu, kotryz bo jemu ponizne domeri.

3. Poniznoscje spytowarja pschewinje. Hordy je blisko padej. Ponizni tak daloko njepradnu, woni bo sawjescz njedadza, kaz lohko ptaczek, kotryz kozdemu weri. Ssu lezni sawjednizy, kotsiz czlowieka tam pschimnu, hdzecz bo lohko pohnucz da. Tybazh podleza, poniznoscje sama bo pschewinycz njeda. Antonius mjesche wo sune widzenje, so je zyly swet se byczemi poczehnieny a sdychowasche: „Schto bo to pschedobydze?” Duz sazhyscha won hlos, kotryz jemu praji: „Poniznoscje, Antoniufo, poniznoscje bo wschidzom pschedobydze.”

4. Pojedne zhnowanje poniznoscze je, so psches kschiz k krone wjedze. Poniznoscje skoneczne krone dobydze. Tu wschaf je poniznoscje jako hubjena dzowka, a tola pak jemu kralowsku krone dostanie. Hordzi padnu, ponizni bo posbehnu, kaz swi. Petr praji, k wiecej krasnosczi. Hdyz zana swetna czescz wjazy njeplaczi, potom je czas pschischol sa poniznoscje, kotaż druheje khalby njeznaje, hacz so by pola Boha hnadu namakała.

Rjane klowo khezora Wylema I. je: „Moj ferscheczinski schtant mi sadziewacz njezmiye ponizny bycz psched mojim Bohom.” A westy Young s prawom praji: „Czlowiecza prawa dostoynoscje je poniznoscje.” Hamjen.

Pscheczivnych naszeho sboznika w nowym testamencze.

(Potroczenje.)

Tole wotpołasanie dyrbjało Farisejskich k rospomnienju klowow teho kniesa pohnucic. Tola teho wispicha te klowa njemajachu. Runje nawopak. Recz teho kniesa jich roshori. Swoju hacz dotal s wulkej prozy sderzhanu smernoscje woni shubja. Najradjochy bichu hnydom ruzh na njego kladli. Tola luda bo boja, pschetoż ton je sahorjeny ja teho kniesa. Won wopuscza jchulu, a skladuja s nerkotrymi Herodajchowymi klužomnikami radu, kaf bichu bo bjes wchego stracha sa hamych hebje teho strashnego czlowieka smożowali. — Tak daloko su w tym hidzenju pschischli, so chzedza jeho na kozdy pad s pueżu mēcz.

Tola s molom swoje wothladanie wuwjescz njemoga. Won w swojej pscheczivnosci pscheczivo temu kniesej a w tym wotpohladaniu, jemu dobre mieno pola luda rubicz, hamo pscheczivo swojemu pschewdeżenju a zwiedomnju skutkuja. Hidzenje wjedze jich k stwierdzeniu pscheczivo wernosczi a k sazhaklosci.

Ton knies je wobzynjeneho sahojil, kiz bescze kleepi a nemij. Lud je nad tym zyly satorhnieny a je pothileny, teho kniesa sa Miešiaż wuwołac, hacz runje wskitko pola njego po jich żadanju njeje. To pohnuje Farisejskich k najkruczischemu napsczeczivjenju. Won bo boja, so budze teho kniesa pschiwist bo sażo jara pschisporic, jich pak bo do zyła shubic. Duz chzedza jemu tak seschlodzic, so dyrbi bo lud wot njego wotwobrocic.

Won wudawaja, so dżiwna móz teho kniesa wułhadza se swaska s czertom.

Dale w swojej klosci hicz njemoga. So kniesowa móz wjetsha njeje hacz kozdeho druhego czlowieka, to tola prajic, njemoga. Wschaf je lud husto dozej a netko runje sażo widział, kito samoz.

So czlowiek ham wot hebje tajku móz mēcz njemoga, to Farisejszy tak derje wjedza kaz druzi ludzo.

Duz ta mysl blisko lezi: schtoż ma tajku móz, dyrbi ju wot Boja mēcz. Też dżiwu su teho dla wopokas a wobzwedzenje jeho bōjskeho pōzelsztwa.

Lud tez tak budzi. Też Farisejszy hinač njemoga. Ale woni wobarachu bo s zyłej moz, tutu wernoscje pschidac, hacz runje su

we wutrobie wo njej pschewdeżeni. S tym bichu tola pschidali, so je Jezus s bōjskej mozu wuhotowanu a bo je Miešiaż. Potom pak dyrbjeli bo po jeho klowach slożowac a bo psched nim pokorjecz. To woni pak nochzedza. Teho dla praja: „Jeho móz je wot czerta a niz wot Boja.”

Ton knies bo na nich tajkeje recze dla njeroshori a jim s tamazhny klowami njehroj. Se swjatej khatnoſczi jim njemoznoscje jich poroka dopokaze: „Kak može won pomoż teho mēcz, kotrehož kralestwo móz, a kulejstwo chze s tutej mozu skazec?” A hdyz won satana pschewinje, kiz je teho czlowieka wobzynyl, dyrbi won tola bylnijschi bycz hacz satan.

Měnjenje Farisejskich je bludne, ale tez hréshne a strashne. Pschetoż hdyz hložej wernoſcze s wjedzenjom wuchu samku, su na tym, najeżejschi hréch wobeńdz, kotryz ani w tuthm ani w tamnym swécze wodaty njebudze, hréch pscheczivo swjatemu Duchu. Khatne napominanje k wobrożenju to je, a k temu je najwyschisci czaž. Sažakloscje wutroby je nimale njesahojomna a su dud njeje wjazy wotwobrocic.

Tola tez netko hiscze nochze jich ton knies sranic, ale chze jim pueż k polepschenju potasač, tola podarmo je jeho próza.

8. Dokelz bo wot jeho poroka trzecheni saczuja, chzedza bo samolwječ.

Zadaja źebi, so by ton knies psches do moczow padazy džino swoje prawo k tajkim krujym reczam dopokasal a smolom s tym dopokasmo swojego bōjskeho pōzelsztwa dał: potom chzycu do njeho wericz.

Farisejszy wjedza, so ton knies do jich żadanja swolicz njebudze. Też saprajenje chzedza k temu wujic, jeho sa tajkeho ludej pschedstajic, kiz njemöze jich żadanje dopjelnic, a do kotrehož s dobrym prawom njewerja.

Ton knies tez wopravdze jich żadanje wotpokasa, dokelz żaneje ważnoscze nima. Won bo derje na to wustaja, po napohladze njebjeżow pschichodne wjedro weschecic. Runje tak derje pak dyrbjeli samoz s podawkow pschitomnemu czasa spōsnac, schto pschinjeż. To pak nochzedza, hacz runje jich sramienja czasa k temu wabja. Też dla bo jim njedyrbi zane snamjo dostac, hacz to profety Zonaža. Pschetoż woni su we wutrobie njeczicji a Bohu njewerni. Ale tez tuto snamjo jim njebudze niczo pomhac.

Dokelz ton knies s nimi dale niczo reczecz nima, wostaji jich stejo a dze wot nich. Duz po pueżu pak warnuje swojich wuežomnikow po jich pschikladze cžinic, pschetoż jich zyła Boża klužba je jenoż hejchlerstwo, kiz czlowieka skaz.

9. Zako bo ton knies po tym s Galilejskieje wrózji, pscheczivna Farisejszy hnydom k njemu. Won chzedza jemu pscheczivnosci pscheczivo Mójsažowemu žalonju dopokasac a tak na netajke waschnje pscheczivnu k skrzibje pscheczivo njemu namakac. Won bo jeho prascheja wo dżelenju mondželstwa. S tym dōtknu bo węz, wo kotrejž židowszym žalonjewuskadowarjo jenajkeho nahlada njebechu.

(Potroczenje.)

Reformazhja w Draždjanach.

(Potroczenje.)

Wojwoda Jurij Brodaty wosta njepscheczel reformazije. Kak to pschindze?

S přenja bescze jemu Luther, wodżer nowego hibanja, na pscheczivnu. Konserwatyw wot hlowy hacz k noham widzesche Jurij w khroblym Wittenbergskim mnichu revoluzionara, powróczerja, kotremuž njeſesche bo kruče napscheczivo stupic. Knježerſzy sunyſleny chzycsche ferschta jenoż tehdom njeſhto wot reformazhje wjedzec, hdyz bo wona wot horkach, něhdze wot romskeho hamza pschikasa, reformazhja wot delkach bescze jemu njemozna węz. Ćiscze do prawdoscze se skutkow samyſleny widzesche Jurij we wuežbje wo prawdosczi „s hnady ſameje” wulzy strashny blud: hdyz bichu ludzo junkróz wjedzeli, so jich dobre skutki sboznych nječzinja, potom bichu bo swojim żadoſćam a hrécham podali a nowu wuežbu sa mehki sałożk trjebali, to pak by swet se wchego porjada pschinjeżlo. Ćim bóle druga ſwójbna wotnoha, jeho móznijschi pschiwisi, reformatorske hibanje podpjerachu abo tola smierom wostajichu, ćim hóřlischko bo Jurij spieczęſche, so njeby nowa wuežba do jeho kraja pschischla.

S njewstawazej sprózniwoſczi won pscheczivo nowemu hibanju jene haczenje po drugim nativari.

Hdyz Luther powschitkowne měštnistwo wérjazych fastupowasche,

adasche Jurij s cími vjetšej horliwoſežu mnichſtu. Wón ſpěchowasche wobſtejaze klóſtřy a ſaloži nowy „k thwalbje džiwoſ ſvj. Marije“ na Königssteinje, kotrež wſchaf dyrbjeſche ſo hýž 1525 dla Wittenbergſkeho hibanja ſažo ſamkujež, dokelž „thwalba džiwoſ ſvj. Marije“ w Sakskej žaneje pſchihilnoſcze wſazý njenamaka.

Hýž Luther wucžbu wo ſvjatych ſacžiſny, wójwoda cími horliwiſcho na to dželaſche, ſo by ſo ſtary biskop Benno Mischnjanſki ſvjatych praſil, ſchtož ſo tež 1523 ſta.

Hýž ſo Lutherowy nowy testament dale a bóle roſſcherjeſche, wón pſchifta, ſo bych ſo wſchitke ſechiwič tých ſtraſchnych knihow hýdom do hamtow wotedale, ſo bych ſo ludžom tam jich pjenjeſy wróčzo placžile a ſa to pſchelozk po ſlowje, po jeho nahladže njeſtraſchny pſchelozk jeho dwórfkeho theologa Emſera, ſebi wobſtarali.

Wón hiſchče krocžel dale džesche a dželaſche ſ leſežu a ſ mozu. K temu bu wot ſwojich radžiczelow Hieronyma Emſera, Jana Kochlää, Jurija Wizela, Auguſtina Alvelda, Pawoła Bachmana a druhich naſabjeny. Hódny dwórfki predař Alekſius Chroſnar dyrbjeſche na Emſerowe wabjenje dla evangeliſteho ſmyžlenja ſ Draždžan precz. Pſchecžiwo Lipſčanjskim evangeliſtim ſo ſe wſchej kruvoſežu wuſtupowasche. W Draždžanach buchu nekotři evangeliſzy ſmyžleni ludžo, kotrež běchu ſo pſchecžiwo měſchnikam wuprajili, kjudowani. Ženu pónđzeli — powjeda itawiſnař — bu jedyn, ſ mjenom Weißbrodt, takle khostam: dokelž běſche někotre ſpižy pſchecžiwo mnicham a měſchnikam pižal, bu do rynki ſtajeny, dyrbjeſche wſchitke ſwoje ſpižy ſa khostanje ſjěſež a bu někotre měſhazý do jaſtwa cížnjeny a na to ſ kraja wupotasaň. Tak wotſtronichu tých, kotrež ſo pſchecžiwo tehdomniſchini zyrfwinſkim wobſtejnnoſcza wuprajichu.

A ſchto prajachu Draždžanjsy měſhcezenjo k wſchemu temu? We wutrobach běchu ſ vjetſcha derje evangeliſzy ſmyžleni, ale ſ wonkach džeržachu we wulkim zylkym mér. Woni wobthowachu ſtaroſakſku poſluſhnoſcž, tež hdyž to pſchecžiwo jich ſwědominju džesche. Woni běchu pſche dobri a ſvěrni poddanojo, hacž ſo bych ſo pſchecžiwo thranſtviu ſerſchty, kotrež jim ſakſa po jich wérje ſižnym bycz, ſběhnyli.

Tete ſnamjenja poſakachu, ſo běchu ſo Draždžanam ſtare wobſtejnnoſcze wostudžile a ſo ſebi po nowym ſarjadowanju žadachu, haj ſamo ſjawné dopokaſma napschecžiwnego ſmyžlenja, kajkež běſche ſo hýž dawno w ludže ſakorjenilo. Hýž w leže 1521, jako ſo bamžowé poſklecze pſchecžiwo Lutheroy w Draždžanach na haſzech pſchibi, ſo bóry hromady luda pſched bydłom wójwodoweho ſekretara Hieronyma Emſera a fararia pſchi ſchijnež zyrfwi Dr. Eiſenberga ſerſchty a jinaj wokna roſbichu. Takto ſo dwě lečze poſdžiſho biskopa Bennowowé ſvjato-prajenje ſvjecžesche, dyrbjeſche wójwoda wſchudžom ſylne ſtraže poſtajiež, ſo by něhdyž nekaſkemu ſběžtej evangeliſzy ſmyžlenych ſadžewal. Haj ſamo cí, kotrež běchu dotal najhorliwiſho k starej zyrfwi ſo džerželi, Auguſtinarjo w Nowym Měſeže, ſjewichu ſwoju pſchihilnoſcž k Lutheroy a naſabichu roſhorjeneho wójwodu k temu pohrozenju, ſo zylk klóſtře ſběhnje a ſ miſchami druheho ſmyžlenja wobſadži.

Tak hibaſche ſo mózne mjes měſhcezanami. Cími dale ſo evangeliſ ſwonkach krajnych mjeſow roſſcherjeſche, cími bóle ſo Draždžanam wutroba horjeſche, ſo bych ſo tež mohli prawje bóry do liežby evangeliſtich wobſadow ſaſtupiež, ſo na evangeliſtim predowanju natwariež a Bože ſlowo w Lutherowej bibliji cítaež. Hacž na dalsche ſo žadyn pucž njeſpoſa. Krajny ſerſchta Jurij džeržesche kruče na staru wěru Hýž tež jeho Draždžancenjo Božu mſchu a pačeřiſ ſpěwanje pſcheto bóle ſakomžachu, ſo dyrbjeſche Dr. Eiſenberg ſkoržiež, ſo dohody ſa ſaſtojnſke ſkutki ſo pſcheto bóle pomjenſchuja, ſo je žaložnje, ſo ledy wſazý wě, wot cěho dyrbí ſižny bycz. — Jurij ſo molicž njeda. Hýž bě tež pſchi jeho dworje pſcheto wſazý hložow ſklyſhcež, kotrež ſo ſjawnje k Lutheroy poſnachu — Jurij wosta pſchecžiwo wſchemu ſepſchemu pſchecžwědzenju ſlepý a wobſta na ſwojej myſli. Kaž dohlo běſche wón ſižny, ſebi na žane pſchemenjenje myſlicž njenižachu — a wón mózne bieſche dohlo ſižny bycz a měſeſche ſapocžat k leta 1537 bieſche dweju dorocženeju ſynow pſchi ſižjenju, kotrež zyle w jeho ſtopach thodžeschtai.

Tola Bože myſle njeſbu cžlowſke myſle, Jurij a cí jeho myſlachu ſebi ſlě cžinicž, ale tón ſknes cžinjeſche wſchitko derje. Běſche 15. januara 1537, jako thronowý herba, bjes teho ſo by herbow ſawoftajil, njenadžižy ſemrie. Wón běſche wuprajil,

ſo chze wón, hdyž je jeho nan ſelesu pſchecžiwo Lutheroy był, jumu worzlowy pſchecžiwo njemu bycz — a nětko thowachu jeho do ferscheziſkeje thowarne w Mischnje.

Sſlaba ſchfriežka nadžije ſo wójwodze hiſchče ſvjecžesche. Cíelnje a duchownje ſlaby wójwoda Biedrich, jeho druhi ſyn, ſo 27. januara 1539 ſ prynzeſnu ſ Wansfeld woženi — ſnanou ſ teho mandželſtwa potomnižy wuńdzechu. Tola, ſchto ſo ſta? Něhdyž 4 njeđele po kwažu, 26. februara 1539, ſemrie prynz a wójwoda Jurij běſche nětko ſamotny a woſkyrocžený.

Sa někotre njeđele jemu jeho poſlednja hodžina pſchecžiwo. W tseczej rānschej hodžinje 17. aprile 1539 wón w hrodze w Draždžanach wužny. Pſchecžiwo cžemuž běſche w ſižjenju tak hótko wojoval, w ſmjerči je jo tola, kaž ſo ſda, ſa wérne ſpoſnař: praweho cžinjenje hréſchnika ſ huadu ſameje. Takto jeho jeho ſpoſedny wóz na ſvjateho Jurija poſa, njeſtomolwi wón niežo. Jeho lekaré pak, dr. Roth, jedyn ſ tých muohich prawje evangeliſtich mužow pſchi Draždžanskim diwore, mrějazeho wopſchijia a ſawola: „Huadu ſuijež! wy macže pſchitلو: Kunje won ſo najlepje jeha — teho dla njeměječe teho ſedžbu, ſchtož wam tucži wo ſemrjetych ſvjatych a druhich dobroproſcherjach powjedaja, ale wobročze ſwoju mutrobu runje won na ſchijzowanego Chrystuſza, kotrež je ſa naſche hréchi wumrjeſ a je naſch jenicki dobroproſcher a ſbóžnyczežinjer, potom budžecze wachye ſbóžnoſcze cími wěſežiſchi!“ Wójwoda hiſchče junfróz woži wožini a proſcheſche: „Ach tak pomhaj ty ſvěrny ſbóžniko Jeſom Chrystuſze, ſmil ſo nade minu a cíni mje ſbóžnego pſches twoje hórké cžerpijenje a wumrjeſe. Hamjeń!“ S tým wužny.

Luther běſche wo nim praſil: „Mje je boſalo, ſo je ſo tónle hódný ſerſchta wot tých, kž běchu wokoło njeho, tak wodžiež dał; ja ſym jeho ſa hódnego pſonař a naſhoniſ, ſo wón ſerſchecžiſy rēčesche, hdyž wón rēč ſvjajeje wutroby rēčesche.“ Šchtož běſche reformator dohlo do wójwodoweje ſmjerče proſecžiſy wuprajil: „Sa budu hiſchče w krajach wójwody Jurija predoval“, pſches tu ſmjerč běſche to dopjeljenje bliſko — wón je predoval, wón je woprawdze predoval a to jako preni evangeliſti predař, kž w Lipſku na klétku ſtupi, hdyž wón ſvjatkownu ſobotu 1539 w kapalzy Blížaneho hrodu prenu Božu ſlužbu džeržesche; a ſačezhnenje evangeliſia w Draždžanach a do Sakskeje ſ zyla je jedyn tamních ſyglow Božich na Lutherowy ſtuk, ſ ſotrehož pytnjem: Tón ſkut ſjeje žadyn cžlowſki ſkut.

(Pofročowanje.)

Wſchelake ſ bliſſa a ſ daloka.

— Sańdženu pónđzeli měſeſche ſo rjany ſvjedžen w Khwacžiſach. Sa nowu zyřej, ſotraž daloko a ſcheročo do naſcheje Kuziž ſhlaďuje, ſo nowe ſwonu pſchijwesche. Sſwjedžeňſki cžah cžehnjeſche nowym ſwonam ſ hudžbu napschecžiwo hacž do Kſchiweje Borschecže. Cžah naſjedowaſchtaj dwaj ſecharjej; w nim wohladachym mlođojež, ſchulſke džecži, Khwacžanſke a Wulko-Dubrawſke wojerſke towarzſtwo, zyrfwinſtich a ſchulſtich pſchedſtejicžerjow. Hdyž běchu ſo nowe ſwonu wot Wjelkowſkeho dwórníſcheža, hdyž běchu prenu pſchu doſtale, hacž na Kſchiwo-Borschecžanſku mjesu pſchijwesle, tſi ſchulſke džecži wuſtupichu a kózde hrónežko pſchijwſhi wěnž po rjaju na te tſi ſwonu poſožichu. Młodžina ſwonu wobwěnzwasche. Na to hibaſche ſo cžah ke Khwacžizam na ſvjatočne měſtro pſched zyrfwu, hdyž měſeſche ſo poſwjecženje nowych ſwonow ſtač. Najprjedy ſo němſki khěrluſh: „Khwal teho ſknes, moja duscha“ wuſpěwa. Němſku poſwjecžeňſku rēč měſeſche ſknes tajny zyrfwinſki radžiczel Keller ſ Budyschnia. Wón wuļožesche napiſma na tých ſwonach a je w mjenje trojeničkho Boha poſwjecži. Hdyž běchu ſo dwě ſchuečzny herbſkeho khěrluſha „Njech Bohu džakuje“ wuſpěwaſt, ſtupi ſknes farař Handrik Malejchanskij na klétku, pſched Božim domje natwarjenu, a wupraji nutrny poſlucharjam, ſchto nam ſwonu preduja na pucžu naſcheho Kſchecžanského ſižjenja, hacž nam jumu ſwonja k poſlednemu měrej. Poſledna ſchuečzna herbſkeho khěrluſha wobſamky poſwjecžeňſku ſvjatočnoſcž. Hýdom ſo na to podachu, ſwonu do wěže horje ſežahmę. Ludžo, kž njebechu ſo jenož ſ noweje Khwacžanskeje woſadu, ale tež ſ dalschich a bližszych wobſadow na žadnu ſvjatočnoſcž ſeschli, cžafachu na tón wokomik, w kotrež ſwonu ſwoje ſynki preni kročž ſ wýzopeje wěže noweje ſvjatniž ſaſlyſhcež dawachu. 10 mjeñſchinow do 7 hodžin ſaſlyſhachym prenu ſynki. Najprjedy mały ſwon ſawoni, druhi ſaſlyſhova — a ſkonečnje wulk ſwon ſwoj mózny hlož ſobu ſaſlyſhcež da. Hluboko hnuči ſtejachym pſched

nowym Bożim domom a żebi klobuk szelhnechmy krażne synki pśchiłcho, k temu pak chze wón wérjazych kschesčijanow sa grat swonow nowego Bożego doma sażlysczujo, kotrež chzedża nowej wožadze w naszej żerbiskej Łužicy narod wot naroda we wjeſzeli a ſrudobje do nutnych wutrobów swonicz. Swony ſu ſu kražnie poradzile. Tich synk je rjany a czisty. Wone ſu w „Des Dur“ hložowane. Khwaczanska nowa wožada je tež ſažo w tym ſwoju woporniwocž ſa ſwój nowy Boži dom wopofała, ſo je żebi tajke rjane swony ſa ſwój Boži dom wuſwolila. Węſcze budże lubym czitarjam ſajimawe, hdyz jum pſchi tutej ſkładnoſezi ſjewimy, kajke maja te nowe swony napižma a ſna- mjeſchka. Ma wsche tsi ſwony je hodowny khwalobny khěrluſch jandželow roſdželeny, ſo prěni ſwón ujeſhy napižmo: „Czeſcz budž Bohu we wykoſceſci“; druhi: „Mér na ſemi!“ a tſecži: „Czlowjekam dobre ſpodobanie.“ Wulki ſwón ma hischeze hronečko: „Pójceče, pſchetož wſchitko je hotowe“ a jako ſnamjo wobras „Božego wózka.“ Szreni ſwón woła do Božeye ſwiatniz ſe ſłowom psalmistu: „Pójmy ſ džakom pſched jeho wobliczo a ſpěwajm jemu ſ pſalmami“ (Pj. 95, 2) a poſauje dale ſlowo ſwiateho pižma: „Hischeze druhi žabatny wotpočink je wostajen Božemu ludej.“ Ma nim wohladach jako ſnamjo: Bože jehnjo ſ khorhoju. Mały ſwón ſ wobraſom hołbjia ma napižmo: „Daječe džecžatkam ſe mni pſchińce!“ a ſlowo ſ 65. pſalma: „Kneže, ty wužlyſchich proſtu, teho dla pſchilhadža wſho czeło ſ tebi.“ Kaž ſlyſchimy, budža nowe swony wot nětka kózdy wjeczor ſ ſwiatofej a nadžiomne tež pſchi poſrjebach ſwonicz. Sa někotre měžazh budže Boži dom dotworjeny a potom do ſwojego połneho prawa ſtupja. Požwyczenie nowego Khwaczanskego Božego domu ſměje ſo najſkerje ſapocžatf oktobra. Do nowej wožady budža Khwaczizy, Žeſchizy, Mała Dubrawa, Boraneczy, Dalizy, Žeſchiwa Borszhez a Měrkow ſluſhac̚. Nadžiomne tež Lutobez poſdžiſho pſchitupi. Wobžarowac̚ je, ſo ſo Wulki Dubrawa ſ nowej wožadze pſchifamkyla ujeje, hac̚rujujež ma telko do Khwacziz bliże, hac̚ do Klukſcha. Nadžiomne ſo to hischeze poſdžiſho stanje.

— W ſańdžemym tydženju je knies kultuſowy ministr a tajny ſchulſki radziezel Koſla ſ pſchewodom kniesa ſchulſkeho radziezela Schüzy naſche żerbiske ſchule wopýtał. Prěni džen ſu w Hodžiſkej wožadze Noſlizansku ſchulu wopýtali, hdzež je knies Strehla ſ wucžerjom. Pſchi tej ſkładnoſezi ſu żebi tež rjany Hodžiſki Boži dom wobhlaſali. Wot tam ſu ſo do ſuſti podali a na wucženie poſluchali. Na druhi džen rano ſu Radworsku ſchulu wopýtali, wot tam ſo do Njeſhwaczidla a potom do Bóſchiz podali, hdzež ſu kniesam wucžerjam Kalichej, Polafej a Schudakej pſchi poſluchali. Kaž ſlyſchimy, ſtaj wjzkokaj kniesaj wulku ſpokojnoſež nad wobſtejnoscžem w naſchich żerbiskich ſchulach wuprajił. Wonaj chyſhtaj ſebi tež hischeze nowy Khwaczanski Boži dom wobhlaſac̚, ale wonaj ſ temu wjazy khwile ujeměſchtaj, dokelž chyſhtaj ſo ſ połodniſkim czechom ſažo do Draždžan wrócež podac̚.

— Pſchichodnu njedželu ſměje ſo lětusche druhe żerbiske ſemſchenje w Draždžanach. Wone ſo wodžerži w naſhwilnej kſchiznej zyrfwi a ſapocžnje ſo pſchipolduju $\frac{1}{2}12$ hodžin. Sponjedu wucžbu ſměje wodžerž żerbiskich ſemſchenjow, knies farař Žakub, a pređowanje knies farař Šykor a Měnakala.

— Pſchichodnu njedželu budže zyrfinska viſitazyja we Wóſlinku. Taſo żerbiski viſitator je ſo knies farař lie. Renč ſ Netliz poſtajl.

— My hischeze junfróež lubych czitarjow na to dopomnimy, ſo ſměje ſo ſwiedžen ſwontownego miſionſtwia pſatf 23. junija w Buſezach. Žerbske ſemſchenje ſapocžnje ſo popołdnju w 2. h. ſ pređowanjom kniesa kapłana Domaschki-Hodžiſkeho a němſke po- połdnju w 4. h., na kothymž budže knies wuſchi dwórski pređar Šidler pređowac̚. Duž lubi Žerbska! hotujcze ſo, ſo byſcheze w bohatej liczbje na ſwiedžen pſchichli.

Raſ ſawułnijemym duſhe dobycž?

— Skutkowanju ſa teho kniesa a ſa ſbože ſobucžlowjekow ſo w naſchim czechu wot kſchesčijanow bôle wubudžuje, hac̚ předy. Š prawom. Ženož na ſbože ſwojeje duſhe ſebi myſlicz, niz pak tež bližſeheho je wobžna ſebiežnoſež. Žeſbiežnoſež pak je hreč. Tón knies chze, ſo bytlu eži jeho ſwojim ſobucžlowjekam pomožniſy radoſeze, puežpoſkaſowario ſe ſwecžnej ſbóžnoſeži, pomožniſy w myſy, troſtarjo w ſrudobje byli. Wón chze, ſo by kraleſtwo Bože ſe ſwojimi darmi a možami do wutrobów, domow a ludow

pſchiſhlo, k temu pak chze wón wérjazych kſchesčijanow ſa grat trjebac̚.

Temu, ſchtož je ſo tudy prajił, ty pſchiłkoſuijesh, lubi czitarjo. Ty ſy tež ſznamo hižo lěta doſlo ſpýtał něſhco ſkutkowac̚ twojemu ſbóžnikoſi k čeſezi a czlowiſkim duſham ſ ſbožu. Ža ſyti to tež ſpýtał. Čeſho dla pak my tak mało wuſkluſiemy? Dokelž nam husto na prawej luboſezi pobrachuje.

Wo jendželskej knieni, kotrež je jako miſionarka do Chin ſchla, ſo powjeda, ſo bu pſches nju, hiſcheze předy hac̚ běſche chineskeje rěče mózna, hižo 10 póhanow wobroczenych. Ta knieni mějeſche něſhco wožebje luboſeziwe a wutrobne na ſebi, ſchtož tak derje czinjeſche, ſo ſebi tamni póhanjo prajichu, ſo dyrbi nabozina Jendželčanki prawa byc̚.

Stareho ſnateho pređarja ſyti ſežehowaze powjedac̚ ſlyſchal. Wón mějeſche jumu wérowanje. Młody por a hoſežo běchu w ka- palí ſhromadženi. Ženož njeſeſziny nan tam hischeze ujebeſche. Poldra hodžinu na ſo čzakac̚ da, ſenož ſo by młody por hněval. Mějes tym ſo hōrke ſylsy plakachu a ſlowa ujeſčepliwoſež a hněva běchu ſlyſhac̚. Pređar ſam ſ měrom wosta a ničo nje- luboſneho ujepraji. Sa někotre dny muž ſ njemu pſchińde a praji: „Ža ſyti pſched lětami ſ zyrfwe wuſtupił a ſwobodno- ſmyžleni wožadze ſo pſchifamkył. Mětko chzu ſo ſažo do zyrfwe wrbózic̚.“ Ma to praſhenje, ſchto jeho ſ tej krocželi wabi, wot- molwi wón: „Ža běch pſchi wérowanju pódla, kotrež mějeſcheze wj. W klapali wostajcheze wj ſam ſměrom a pſchecželn. To je mje wabilo, ſožo ſjednoczenſtwo zyrfwe pytač.“

Tajkeje dobywazeje luboſeze wſchitzu kſchesčijenjo nimaja. Někotsi jeje runje tehdom nimaja, hdyz by jim uajnujiſcha byla. To naděndžech muža, kotrež ſo wot někotreho čzaka ſ temu kniesej Žeſuſej a ſ towarzſtu tych Jeſho džerži. W ſwojim domje wotbywa nutrnoſež a tež ſ kſchesčijanskich ſopjenow čzita. Jeſho žona ſedži pódla — a ſo ſměje. Wón jej rjeknje, ſo ſo to njeſluſcha. Taſo ſo wona pſchego ſažo ſměje, ju wón prožy, ſo by radſcho won ſchla. Wona pak to nječzini. Duž ju wón ſa ruku pſchimnje a ſ durjemi won ſunje. Schto je ſežehw k teho? Žona je hōrka a nětko hakle prawje wot pobožnoſež ſwojego muža ničo wjedžec̚ njecha. Pſches ſejerpliwi wutrobnu ſluſhac̚, kiž móže čzakac̚ a ſ ežicha prožyč, doniž tón knies duſhui ſ ſebi njeſehnje, by ſacžiſchc muža na žomu ſ čzakom ſbožowinſki byl.

To rěka: ſtejm ſajprjedy ſa najwjetſchim hnadiym darom naſcheho Boha, ſa ſluſhac̚u. Jeſuſ je najwjetſchi dobywac̚ duſchow, dokelž je wožobnje ſjewjena ſluſhac̚ Boža. Čzim bóle ſo wot jeho ſluſhac̚e napjeliny, kiž ſo njehněwa, kiž na wopak pſchego ſejerpliwi a wutrobna wostanje — tež hdyz dyrbi ſo khotne ſlowo prajic̚ — čzim bóle budže naſche ſadžerženje tajke, ſo ſo pſches naſ ſzloviſke duſche ſa njeho, jeho kraleſtwo a jeho zyrfci dobydža.

Něſhco ſ roſpominanju.

Ludžo, kotsiž domach ničo hac̚ kſhēb na blidže nimaja, husto najbóle ſwarja na jěddž pola druhich.

* * *

Twoje ſbože njeotwižuje wjazy wot dobrych a ſlych hodži- now. Ženož ſo ſy ty w ſo pſcheměnjažym živjenju te wěczne naniakal.

* * *

Skladnoſež ſ wulkemu ſkutkej tebi ſznamo hakle jutſje abo ſa lěto pſchińde, a ſchto wě, hac̚ ſ zyla pſchińde. Dženža, nětko w tym wołomkjenju móžesch ſe ſto malymi wezami Božu ſlužic̚ a czlowjekam.

* * *

Mały ſamuski w czechu móže putnika kromeho ſežiniež.

* * *

Někotsi ludžo kózdy króč ſpja, hdyz ſlota ſkładnoſež pola nich klepa.

* * *

To je ujerom, twojim džecžom dobru radu dawac̚ a ſam ſe ſlym pſchikladowm předy hic̚.

* * *

Njepowjedaj ženje njedostojnje wo pređarju abo wo wucžerju, hdyz ſu twoje džecži abo njevjerjazh pódla.